

Informe de Resultados

Consulta a Pueblos y Comunidades Indígenas de las regiones Huasteca y Media del Estado de San Luis Potosí con Motivo de la Elaboración del Plan Maestro de Desarrollo Turístico Integral de la Huasteca Potosina

GOBIERNO DE
MÉXICO

TURISMO

POTOSÍ
PARA LOS POTOSINOS

TURISMO

INKINTALAB K'AL AN KÁW

1. OLNAXTALÁB	3
2. JANT'ODHA' TI T'AJAN A KONOWIXTALÁB	4
2.1 <i>OK'XIDH T'OJLÁB.....</i>	6
2.2 <i>TAMKUNTALÁB JU'TAJ TI NE'ETS KA T'AJAN AN KONOWIXTALÁB</i>	6
2.3 <i>BINAXTALÁB K'AL AN DHUCHADH KANIXTALÁB</i>	9
2.4 <i>Tamkuntaláb</i>	10
2.5 <i>konowixtaláb</i>	12
3. OLNAXTALÁB K'AL TIN YANÉL AN T'OJLÁB	13
3.1 <i>IN TÓJLÁBIL AN KWENCHALÁBCHIK</i>	18
3.2 <i>IN T'OJLÁBIL AN ATIKLÁBCHIK KÁL AN TÁMKUDH TSÁLAP</i>	18
3.3 <i>DHÚCHADH KAW K'AL AN TSÁLAP AXI KALEJ TIN EBÁL AN KONOWIXTALÁB.....</i>	20
4. OLNAXTALÁB K'AL IN PÚTUNTAL AN KONOWIXTALÁB K'ALEK'IJ AN BÍCHOW	22
4.1 <i>OLNAXTALÁB K'AL AN KAWA XI EYENDHÁJ.....</i>	22
4.2 <i>DHÚCHADH KAW K'AL JAWA' XI KONUYÁB TIN EBÁL AN EBK'ANTALÁB TIN EBÁL AN TURISMO.....</i>	23
4.3 <i>DHUCHADH KAW K'AL AN YEJENCHIXTALÁB TIN KWENTAJ AN T'OJLÁB K'AL AN TURISMO.....</i>	27
5. PUNK'UXTÁLAB K'AL IN PUTUNTAL AN KAW	31

1. OLNAXTALÁB

Tin ébal an t'ajadh exobintaláb xi bijidh ti Plan Maestro de Desarrollo Turístico Integral de la Huasteca Potosina (Plan Maestro), tin kwentaj an Secretaría de Turismo Federal, jun tamkudh k'al an Secretaría de Turismo xi ti Tampots'ots' ani antsaná' jant'odha' ti k'wajat dhuchadh ti uchbidh káw xi bijidh ti Ley de Consulta Indígena para el Estado y Municipios de San Luis Potosí (uchbidh káw), t'ajan jun i konowixtaláb abal an bichowlom ani kwenchaláb tének axi u k'wajilchik al Huasteca Potosina ani al an bichow xi bijidh ti Región Huasteca ti Tampots'ots'.

Jant'idh ti dhuchadh ti al an uchbidh káw, an kanixtaláb jilk'on olnadh ti dhuchadh úw xi bijidh ti Periódico Oficial xi ti Tampots'ots, ti k'icháj viernes lajuj akak i ajumtal a Septiembre ti tamub 2022. Axi in jila' dhuchadh jant'odha' ti ne'ets ka t'ajan an konowixtaláb k'al an tének bichowlom ani k'al an éyalchik, abal kin ko'oy ok'xidh an exlomtaláb tin tének káwintaláb abal kin ejtow kin kwetém tsalpay ani kin olna' in tsalapil abal jant'odha' tin le' abal ka ts'ejkan o ka inkin an Plan Maestro, kom jást axi u lénáb ka konowyat.

Ti al axé' xi t'ojláb junchik I kwenchaláb int'ajachik ti kwentaj an t'ilomtaláb ti ébal an turismo jant'in jun i t'ojláb abal kin tolmixna', abal ka olmaxnáj in t'ojlabil ani kin buk'uw in biyál t'ajbilabil , po wa'tsin jayej axi yabchikn in lénaj kin tejwa'medha' in tsalapil kom pél píl i t'ojláb axi in t'ajálchik ani kom in tsalpayal abal tin kwenchál yab lej jant'oj in kwa'al abal kin tejwamedhanchij an ulélomchik.

Jilk'on tejwamedhach ti al an konowixtaláb, abal an tének kwenchalabchik in le'chik kin beldha an t'ojláb tin kwetemtal jant'in tin ujnamsits ani jayetsek'ij wa'tsin jayej xi in le'na' ka t'ojon antsaná' jant'ini' ti jilk'on ts'ejkadh ti dhuchadh úw xi bijidh ti Plan Maestro.

Ti al axé' xi buk'udh káw, ani jant'ini' ti k'wajat dhuchadh ti al an uchbidh káw tin ajumtal jun inik búk, k'wajat tejwa'medhach in putuntal an t'ojláb xi t'ajan k'al tin ébal an konowixtaláb ti al an kwenchalábchik k'al an dhuchadh úw xi bijidh ti Plan Maestro de Desarrollo Turístico Integral de la Huasteca Potosina.

2. JANT'ODHA' TI T'AJAN A KONOWIXTALÁB

An t'ojláb xi t'ajan abal an konowixtaláb ti al an bichow ani al an tének kwenchaláb abal ka inikin an Plan Maestro, t'ajan jant'odha' ti k'wajat dhuchadh al an uchbidh káw xi ti Tampots'ots', xi k'ajat dhuchadh ti al an ajumtaláb lajuy tsáb.

Ok'xidh ka t'ajan ti kwentaj in tsalapilchik an pilchik atáj eyaltaláb, antsaná' jant'ini' ti k'wajat bijidh ti uchbidh káw ti al an ajumtaláb laju tsé'.

Ti al an dhuchadh kanixtaláb jilk'on lejkidh an káw jawa' xi ne'ets ka t'ílan ti al an konowixtaláb, antsaná' jant'odha' ti k'wajat tsalpadh ka ts'ejkan al an Plan Maestro, abal jant'odha' ti ne'ets ka t'ajan an t'ojláb, jut'taj ti ne'ets ka t'ajan, jayk'í' ani jáy horaj ti ne'ets ka t'ajan an tamkuntaláb ti kwenchal ani ti bichowchik axi in bina'chik in tsalapil ti al an konowixtaláb.

An káw jawa' xi bináj abal kin tolmixna' ti al an konowixtaláb abal ka kalej an tsalap, jats a axé':

K'a'al káw

An káw xi ne'ets ka konówyat

Káw	Kaw axi ne'ets ka t'ílan.
A. Ebk'antaláb tin ebál an Turismo, ani k'anidh an tsabál	1.- Beletnaxtaláb ani k'anixtaláb k'al an tének wit'omtaláb axi téjwa' ani yab téjwa'.
	2.- Beletnaxtaláb ani alwa' eyendhaxtaláb k'al an alwa'taláb axi wa'ats alte' ani ti xe'tsintaláb.
	3.-Alwa'taláb axi ne'ets ka wa'tsin k'al an Turismo abal an kwenchalchik.
	4. jant'odha' tin tomnál ka ta'paj an amul ani an ja' axi yabáts t'ókat ani pel i jilk'omach.

Káw	Kaw axi ne'ets ka t'ílan.
A. Ebk'antaláb jun támkudh an bíchow, k'al in júnkudhtal ani in t'ajbilábil.	1. An it t'ojláb tin ebál an Turismo axi ka t'ájan k'al jun kwenél i tének Kwenchál.
	2. Ka wa'tsin i ít tsálap abal jánt'ohda' ti ka t'ajan an Turismo.
	3. Yejenchixtaláb abal ka wa'tsin i exobintaláb tin kwentaj an Turismo abal kin ejtow ka otsits an kwench'alchik.
	4. T'ojláb abal ka ínkiyat o ka ít ts'ejkaj an t'ojláb xi ka y'ejenchat ani ka wa'tsin an eyextaláb axi u éynal abal an Turismo.
	5. Ka tejwaméj max an Tének Kwenchalchik ani an bíchowchik in báts'uwal ani in le' kin t'ojonchij an Turismo.

Káw	Kaw axi ne'ets ka t'ílan.
B. T'ojláb axi yejentál k'al an Turismo.	1. Eyendhanél abal an kwenchál axi in t'ojochal an Turismo.
	2. T'ojlab axi yejentál abal ka alwa' ts'éjkan an bel.
	3. Ka wa'tsin an tolilil pat'ál.
	4. Ka tejwamej ejtil max pel i bíchow.
	5. Ka wa'tsin i iternet.

Al axé' xi konowixtaláb, an atiklábchik in bina' in tsalapilk'al tin ébál an káw jawa' xi k'wajat bijidh abal ne'ets ka t'ílan jayetsek'ij in tolmixna' yanyolom i pilchik konowixtaláb abal kin yanedha' an tsalap.

Ti al axé' xi t'ojláb u tejwa'medháb patal an tamkuntaláb xi t'ajan k'al an tének ebchalabchik tam ti t'ajan an konowixtaláb abal ka inkiyat an dhuchadh úw xi in bijil ti Plan Maestro de Desarrollo Turístico Integral de la Huasteca Potosina.

Tsabchíl káw

Junyanél an tamkuntaláb xi t'ajan k'al an tének kwenchaláb k'al axé' xi konowixtaláb

Tamkuntaláb	Jáy t'ajan
Tamkuntaláb abal ka takwyat ju'taj ti ne'ets ka t'ajan a konowixtaláb.	23
Tamkuntaláb abal ka bináj o ka buk'wat an dhuchadh kanixtaláb ani an úw xi ne'ets kin tolmixna' abal ka exobin	23
Tamkuntaláb abal ka t'ajan an exobintaláb	138
konowixtaláb	39
In yanél an tamkuntaláb k'al an konowixtaláb	223

Ts'ejkáj k'al an Grupo Técnico Operativo

K'al tin yanél axé' xi tamkuntalábchik wa'tsin 6,245 i atikláb xi in bína in tsalapil, wa'tsin i éyalchik, ani i tének ebchalabchik, ani xok'ij ne'ets ki tejwame'dha' jant'ini' ti wat'ey a axé' xi tamkuntaláb.

2.1 OK'XIDH T'OJLÁB

Jant'odha' ti k'wajat dhuchadh ti uchbidh káw ti al an ajumtaláb lajuy tsé', axé' xi t'ojláb játs abal ka exobnáj jant'odha' ti ne'ets ka t'ajan an t'ojláb k'al an konowixtaláb ti óx i kwenchaláb ani ka tsu'tat max jats jant'in tin tomnál, axé' xi t'ojláb t'ajan ti Santa María Acapulco, ti bichow Santa Catarina; píl jayej ti bichow tének ti kwenchal San José Xilatzen, ti bichow Tamlajax ani jayej k'al an ebchal dhakchámchik ti kwenchal La Herradura, ti bichow Xilitla.

2.2. TAMKUNTALÁB JU'TAJ TI NE'ETS KA T'AJAN AN KONOWIXTALÁB

Jant'odha' ti k'wajat dhuchadh ti al an uchbidh káw ti al an ajumtaláb jun inik tsáb, an kwenchal ju'taj ti takwyat abal ka t'ajan an konowixtaláb, játs ju'taj ti jilk'on bijidh k'al an éyalchik ti al an tamkuntaláb ani punk'uwat an kwenchal ju'táj ti wa'ats yán an k'wajíl.

K'a'al Tejwa'medhontaláb

Tamkuntaláb abal ka bijiyat ju'utaj ti ne'ets ka t'ajan an konowixtaláb. San Martin Chalchicuatla. 11 a septiembre ti tamub 2022

Tsabchíl Tejwa'medhontaláb

Tamkuntaláb abal ka bijiyat ju'utaj ti ne'ets ka t'ajan an konowixtaláb ti bichow Xilitla. 4 a Septiembre ti tamub 2022

Oxhíl Tejwa'medhontaláb.

Tamkuntaláb abal ka bijiyat ju'utaj ti ne'ets ka t'ajan an konowixtaláb ti bichow Aquichmom. 3 Septiembre ti tamub 2022

An atáj eyaltaláb axi in t'ajál an konowixtaláb ejtíl al axé' xi t'ojláb, an Secretaría de Turismo xi ti Lab Tom ani xi ti Tampots'ots', in olchichik an éyalchik axi ti kwenchal jant'oney ne'ets ka t'ilan ti al an konowixtaláb, anai jayetsej an Grupo Tecnico Operativo (GTO), in lejkiy jant'odha' ti ne'ets kin t'ojonchij an konowixtaláb xi k'ejab an atáj eyaltaláb in binámalits in awiltal abal ka konowiyat.

K'al an tamkuntaláb xi t'ajan abal ka bijiyat an kwenchal ju'taj ti ne'ets ka t'ajan an konowixtaláb, an GTO junkudh k'al an kwenchalchik, in t'aja' jun inik óx i tamkuntaláb, ani ju'taj ti uteychik 892 i éyalchik xi in bats'uwchik abal ka t'ajan an konowixtaláb, jutáj ti in konoychik abal ka wa'tsin jun i ok'xhidh exobintaláb abal kin alwa' exla'chik jant'odha' ti ne'etschik ka t'ojon, jaxtám tsalpayat abal ka t'ajan i tamkuntaláb xi in bijiychik ti "acomapañamiento", abal antsaná' ka kin exla'chik jale' ti t'ajáb an konowixtaláb ani jant'onéy ne'ets ka konowiyat.

2.3 BINAXTALÁB K'AL AN DHUCHADH KANIXTALÁB

Tam ti ts'ejanits ani binájits an awiltaláb abal ka kalej a kanixtaláb, tujun ka buk'wat antsaná' jant'odha' ti tál dhuchadh ti al an uchbidh káw ti al an ajumtaláb lajuy óx, ani tajá' tál dhuchadh jale' ti ne'ets ka t'ajan ani jant'onéy játs xi ne'ets ka konowyat abal antsaná' an atikláb kin ok'xidh tsu'uw ani kin exobna' jant'onéy xi ne'ets ka konowyat abal kin bina' in tsalapil.

Jayetsek'ij, an éyalchik jita'chik yab in ejtow ka utey kin ik'í' an dhuchadh kanixtaláb tam ti t'ajan an tamkuntaláb abal ka buk'wat antsaná' jant'odh ok'xidh in junkúmalitschik an tsalap k'al jaj'achik, an GTO o an atáj eyaltaláb axi kánil, k'alechik kin akchichik ma tin kwenchál.

T'ajan 23 i tamkuntaláb abal ka buk'wat a axé' xi dhuchadh kanixtaláb, ani uteychik 899 i atikláb ani yantolom xi utey pélakxhik i éyal tin kwenchál.

Tse'chíl tejwa'medhomtaláb

Binaxtaláb k'al an dhuchadh kanixtaláb ti al an bichow Dthinkabe'.19 a septiembre ti tamub 2022

2.4 Tamkuntaláb

Ti al an uchbidh káw yab in bijyal abal kwa'al ka t'ajan a axe'chik xi tamkuntaláb, po bél t'ajan yantolom i tamkuntaláb ju'taj ti tejwa'medháj jant'odha' ti ne'etsak ka t'ajan an konowixtaláb abal antsaná' an atikláb kin exla' jnat'onéy ne'ets ka konyat. Ti al an konowixtaláb, t'ajan 138 i tamkuntaláb xi bijiyat ti "talleres de acompañamiento" ani uteychik 2,772 i tének k'wajíl.

Bó'chíl tejwa'medhomtaláb

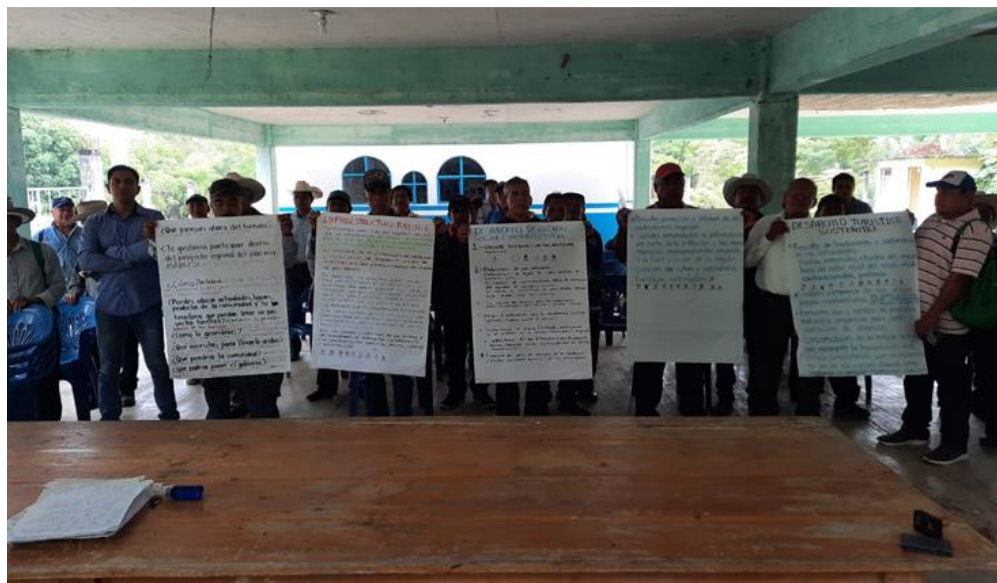
Tamkuntaláb ti kwencial Cerritos, Tanquián de Escobedo. 10 a octubre ti tamub 2022

Tejwa'medhomtaláb akak
Tamkuntaláb ti kwenchal Ahuehueyo, Xilitla. 10 a octubre ti tamub 2022

Bukchíl tejwa'medhomtaláb
Tamkuntaláb ti kwenchal Totolteo, San Martin Chalchicuatla. 8 a octubre ti tamub 2022

2.5. konowixtaláb

Tam ti an atiklábchik in alwa' exlamalakits jant'onéy xi ne'ets ka konowiyat ti al an konowixtaláb in junkudh tsalpaychik abal ka t'ajan an konowixtaláb xi bijyat ti Consulta Directa abal taja' ka ats'anchatchik in tsalapil an tének kwenchaláb abal jant'odha' ti ka inkiyat an Plan Maestro.

Ti al axé' xi pulik tamkuntaláb uteychik 1,682 i atikláb, ju'táj ti tejwaméj abal uteychik yán i inikchik ani wé' an mimláb, ani k'al tin ébal an tének ebchaláb xi wa'ats ti Tampots'ots', yaneychoik an dhakchám, talbél an ténekchik ani taltaláb an ebchaláb xi in kawnál an xi'uy.

3. OLNAXTALÁB K'AL TIN YANÉL AN T'OJLÁB

Xokí'j ne'ets ki tejwamedha' jáy I inikchik ani yaj I ebchaláb mimláb uteychik ti al an konowixtaláb.

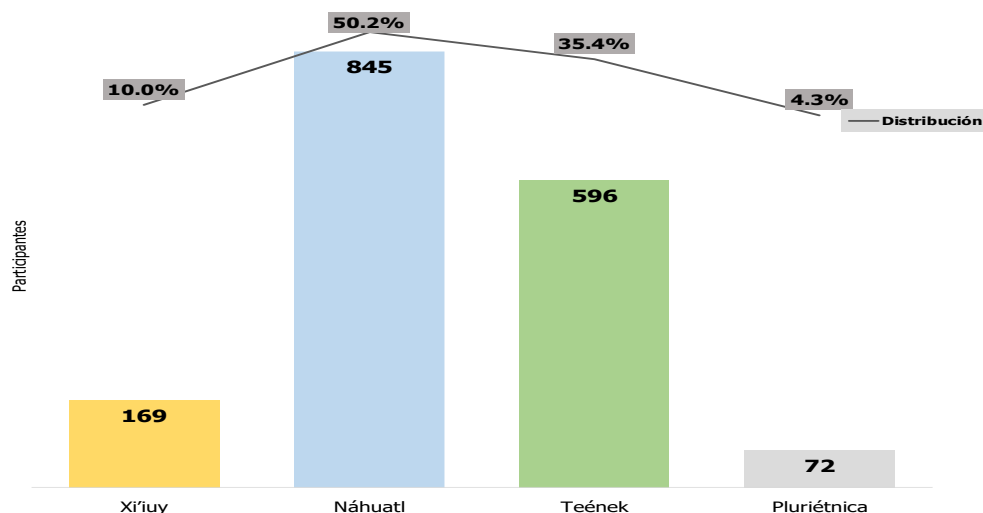
Oxchíl káw Tének mimlábchik ani inikchik jita'chik xi utey

Max pél i mimláb o I inik	Kwenchal xí'iyu	Kwenchal dhakchám	Kwenchal tének	Kwenchal xi in kawnál pilchik I tének kawintaláb	Tin yanél an atikláb xi utey k'al an konowixtaláb
Mimláb	97	235	197	17	546
Inik	72	610	399	55	1,136
In yanél	169	845	546	72	1,682

Ts'ejamej k'al an Grupo Técnico Operativo.

Waxikchí Tejwa'medhomtaláb

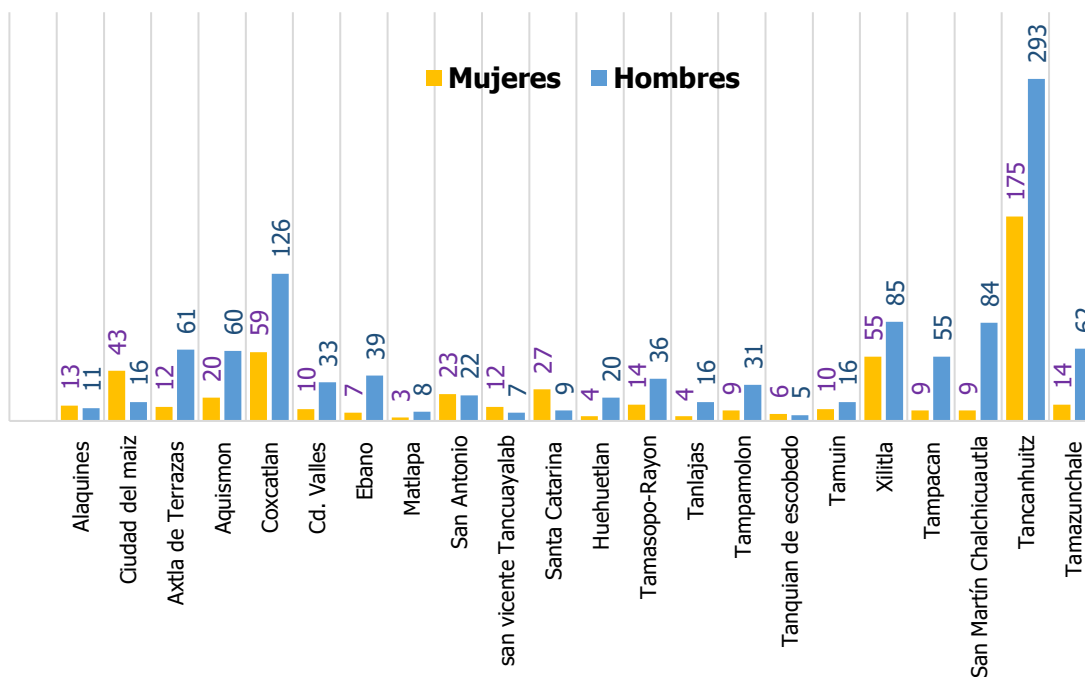
Tejwamedhomtaláb k'al an olnaxtaláb abal jant'odha' ti uteychik an tének kwenchal abal kin bina' in tsalapil ti al an konowixtaláb

Tys'ejkamej k'al an Grupo Técnico Operativo.

Jant'odha' ti k'wajat al axé' xi tejwa'medhomtaláb, expidh ti bichow Alaquines ani Ciudad del Maíz ju'taj ti wa'ats i ebchal xi in kawnál an xí'iyu Norte ti bichow Santa Catarina ju'taj ti wa'ats i ebchal xí'iyu Sur ani ti bichow San Antonio ju'taj ti wa'ats i ebchal tének, uteychik yantolom i mimláb po tejwaméj abal k'al an ebchaláb xí'iyu wa'tsin tekedh yán i mimláb jayetsek'ij in yanél jant'odha' ti utey ti bichow San Antonio.

Beléw Tejwa'medhomtaláb
Inikchik ani mimlábchik axi in bina' in tsalapil k'alek'ij tam bichow

Ts'ejkamej k'al an n Grupo Técnico Operativo.

Ti al axé' xi t'ojláb u tejwa'mél an éyalchik axi k'alej ani an atikláb xi in kwa'alchik jún i ayláb ti al an kwenchal ani jayej u tejwa'mél an atikláb axi uteychik xi yáb éylidh o yab in kwa'al ni jún in éytaal.

Tse'chik káw

Éyalchik ani k'wajilom axi uteychik al axé' xi konowixtaláb k'alek'ij tin bichowil

Jita'chik xi utey	Bichow xi'iyu	Bichow dhakchám	Bichow tének	Axi Pilchik i tének kawintaláb	Tin yanélitschik axi utey
éyalchik	30	441	252	21	744
Atikláb xi yáb éylidh	139	404	344	51	938
Tin yanél	169	845	596	72	1,682

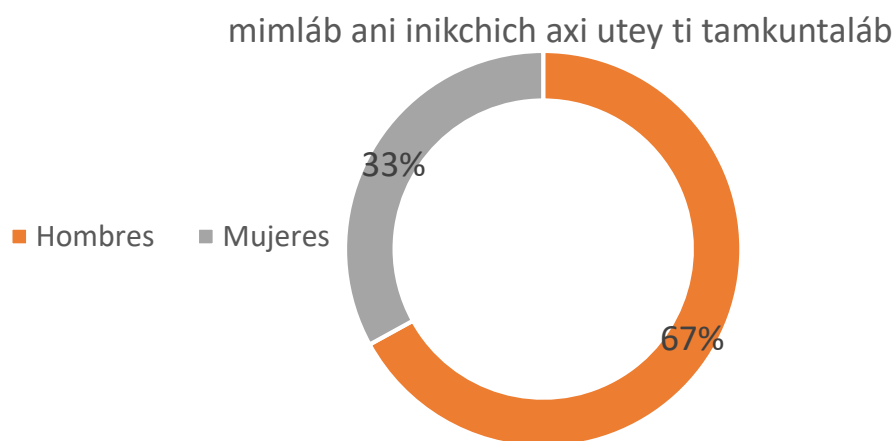
FUENTE: *Ts'ejkamej k'al an Grupo Técnico Operativo*

Jant'odha' ti tejwa'mél, expidh k'al an ebchaláb dhakchám uteychik yantolom i éyal ani al pilchik i kwenchal tének, uteychik i atikláb xi yab éylidh, axé' kom pilchik in yanél an kwenchal. Aniyej yab junat in yanél an atikláb axi utey k'al in yanél an tének eyalchik, utey yán an atikláb xi yab étylidh ti bichow xí'uy.

Elat ki t'la' abal yaney I atikláb xi yab éylidh ti tamkuntaláb ju'taj ti olnáj an káw axi tolmixin abal ka yanedháj an tsalap ani an junkuntalá, a axé' in t'aja' abal an kwenchal kin le'na' kin aba' in tsalapil k'al in éyalilchik o kin ne'dha' an tsalap ju'taj ti t'ajan an tamkuntaláb.

Lajuj Tejwa'medhomtalab

Tejwa'medhomtaláb k'al an éyalchik axi utey max pél i inik o i mímiláb

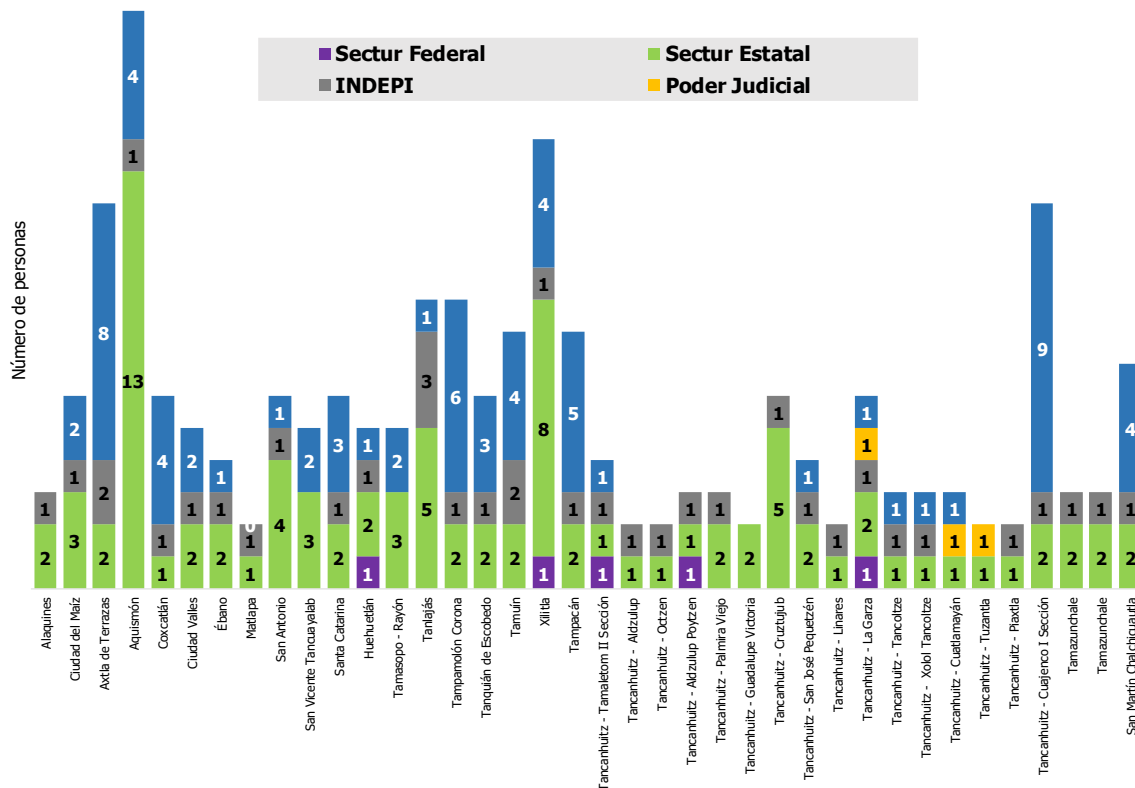
Ts'ejkamej k'al an Grupo Técnico Operativo

Ti yanél uteychik 1633 i éyal ti al axé' xi konowixtaláb, jats tin yanélits axi t'ipodh ti 100%, 538 pelchik i éyal mamláb ani 1095 pelchik inik. Axé' in lé' kin uluw abal 33% binanchat in kawintal k'al an éyal mimlábchik, ani 67% binanchat in káwintal k'al an inik éyal, k'al axé' u tejwamedháb abal wa'ats más yán i inik éyal ani lej wé' an mimláb éyal.

An éyalchik axi konowix k'wajiychik k'al tin yanél an tamkuntaláb, aniyej an éyalchik axi in t'ajál ti kwentaj abal ka t'ajan tin bolídh an t'ojláb, jant'odha' ti ne'ets ki olna' xok'ij:

Lajuj jún tejwa' medhomtalab

An éyalchik axi konowix ani k'wajiy k'alek'ij ti bichow

Ts'ejkamej k'al an Grupo Técnico Operativo

Tejé' u tejwamedhab tin yanél an éyal axi útey ti konowixtaláb.

Bo'chil kaw

An Éyalchik axi útey ti konowixtaláb

Axi úteychik	Sector Federal	Sector Estatal	INDEPI	Poder Judicial	Pílchik i atáj eyaltaláb
Axi úteychik	5	92	37	3	72

Jant'in ti t'ípodh in yanel.	2.40%	44.00%	17.70%	1.40%	34.40%
-------------------------------------	-------	--------	--------	-------	--------

FUENTE: Ts'ejkamej k'al an Grupo Técnico Operativo.

Tejwa'medhomtaláb lajúj tsáb
Konowixtaláb ti kwénchal Aldzulúo Poytzén, Tank'anwits ti jun ínik búk tin
ájumtal a octubre ti támub 2022

Tejwa'medhomtaláb lajúj óx
Konowixtaláb ti bíchow San Vicente Tancuayaláb, ti lajúj beléw tin ájumtal a
octubre ti támub 2022

Tejwa'medhomtaláb lajúj tse'
Konowixtaláb ti La Palma, Tamasopo, ti jun ínik in ájumtal a octubre ti támub
2022

3.1. IN TÓJLÁBIL AN KWENCHALÁBCHIK

Tin kwéntaj in t'ojlábil an kwenchálchik jún pútat an konowixtaláb, tin yanél an kwénchal axi k'wájat éxladh ani dhúchadh ti bíchow Tampots'ots' , úteychik 405 i kwenchál axi dhúchadh ani 87 axi yáb dhúchadh, pátal axé'chik in bína' in tsalápil ani jíl'ón ólchidh kál pátal an tankuntaláb, in báts'uw an dhúchadh Kanixtaláb tin kwenchál, an olchixtaláb ani pídhán an dhúchlab axi in tólmixna', in bats'uw tin k'úbak an Grupo Técnico Operativo.

Axi péI y kwetém kwenchaláb, in ok' an kwenchál, in pejách jun I kwenchál axi éxladh ti bíchow Tampots'ots', k'álechik kin bína' in tsalápil 1,204 axi dhúchadh ani 116 a xi yáb dhúchadh.

3.2. IN T'ÓJLÁBIL AN ATIKLÁBCHIK KÁL AN TÁMKUDH TSÁLAP

Jant'odha' ti dhúchan an káw ti Dhúchadh Kanixtaláb, axi tejwamedháj ti al an Periódico Oficial ti bíchow Tampots'ots', tejé' u olnáb jant'odha' ti bináj an tsálap ti júnchik an káw. Ju'táj ti t'ílan óxlom an káw, púnuwat an dúchlab "general". K'éadh an tsápal, axi bináj éxpihd abal jun I kwenchaláb, aníyej an tsálap axi éjtidh ka éyen abal tin jún yanél an kwenchál ti al jún I bíchow.

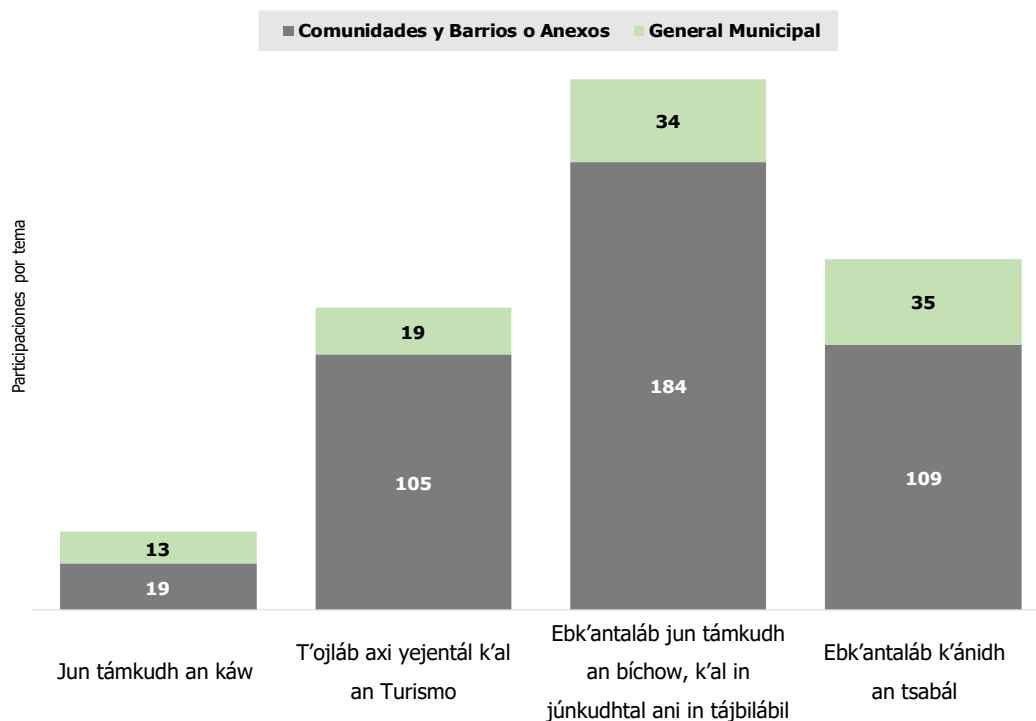
Ákak káw
An kwenchaláb axi úteychik kin ólna' in tsalápil

<u>An kaw</u>	<u>kwenchálchik</u>	<u>Jun yanél an bíchow</u>
<u>Jun támkudh an káw</u>	19	13
<u>T'ojláb axi yejentál k'al an Turismo.</u>	105	19
<u>Ebk'antaláb jun támkudh an bíchow, k'al in júnkudhtal ani in t'ajbilábil.</u>	184	34
<u>Ebk'antaláb k'ánidh an tsabál.</u>	109	35

FUENTE: Ts'ejkamej k'al an Grupo Técnico Operativo.

Tejwa'medhomtaláb lajuj bo'

Jant'odha' tinolnáj an tsálap kál an káw axi tsálpadhits abal ne' ka t'ílan

Fuente: Ts'ejkamej k'al an Grupo Técnico Operativo.

Jant'odha' ti olnáb ti k'otbixtaláb, ti al an kwénchalchik an káw axi tsálpadhits abal ne'ets ka t'ílan, axi más kónoyat abal yejentál, jats an tsabchíl kaw, tin ebál an Ebk'antaláb k'ánidh an tsabál, aniyej we' in yanél kónoyat tin ebál an T'ojláb axi yejentál k'al an Turismo ani an Ebk'antaláb jun támkudh an bíchow, k'al in júnkudhtal ani in t'ajbilábil.

Axe' yab in le' kin úluw abal yab kálej an yejenchixtaláb k'al an t'ojláb axi yejentál. Kom tam an yejenchixtaláb alwa' bíjidh ju'taj, tam u mu'uwab ti péjach an kaw abal ka tejwamedháj tin yanél an tsálap, antsaná' ti kálej yan i yejenchixtaláb, axé' ne ka tejwamedháyej talbél ti dhúchlab, téje' expidh púnuwat an tsálap axi tejé' tin tomnal ka k'alej, kom in kónoyal jun támkudh an t'ojláb ani u ínkinal an tsálap abal teje' ka dhúchan.

Ejtílits:

3.3. DHÚCHADH KAW K'AL AN TSÁLAP AXI KALEJ TIN EBÁL AN KONOWIXTALÁB

An dhúchadh kaw in olnál abal in lé'chik kin t'ójonchij tin yanél jawa' wa'ats tin kwenchál abal kin tsu'uw an ulélam, ejtíl an alte' ani an biyál t'ajbiláb. u tejwa'mel jáyey abal ti kwenchaláb wa'ats yan i wit'omtaláb ani in éjtowal kin olna' kál pil i kwenchál, aniyey kom utúxchik ti k'wájat, élat kin t'ójoncha' jun támkudh k'al an kwénchal axi útat, kalej an tsálap abal ka t'ájan an beleleltaláb tam ka chích an ulélam kin t'ájkat tsa'biy yan i kwenchaláb al jun i bíchow, aniyey ka t'ájan an júnkudh t'ojláb al pílots i bíchow axi jíl'k'onal útat.

U tejwa'medhab jant'odha' ti bináj an tsálap, támkuyat axi aníyey an yejenchixtaláb, jun tamkudh axi ts'éjkadh éxidh abal an kwenchaláb, ani jun tamkudh jáyey axi ts'éjkadh abal tin putát an bíchow.

Búk kaw

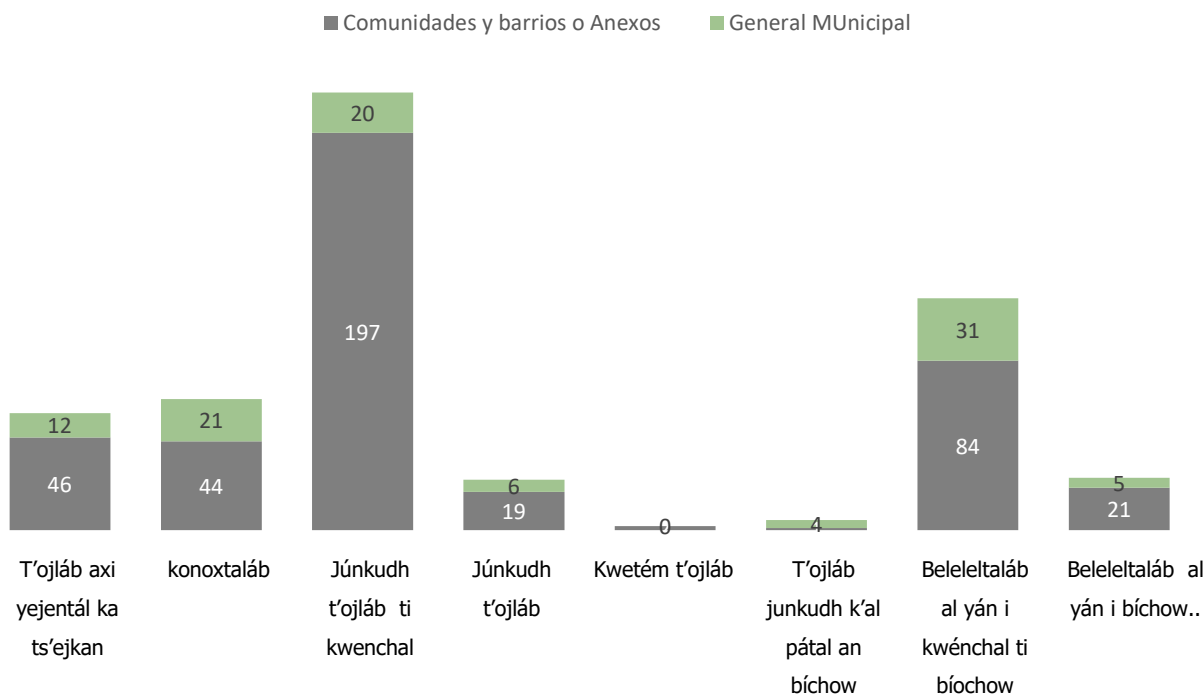
Jáy ani jánt'oj tam tsálap axi in bína'chik an kwenchaláb ani an bíchow

Jant'oj tam tsálap.	Kwenchal	Bíchow
T'ojláb axi yejentál ka ts'éjkan	46	12
konoxtaláb	44	21
Júnkudh t'ojláb ti kwenchal	197	20
Júnkudh t'ojláb	19	6
Kwetém t'ojláb	2	0
T'ojláb junkudh k'al pátal an bíchow	1	4
Beleleltaláb al yán i kwénchal ti bíchow	84	31
Beleleltaláb al yán i bíchow	21	5

Fuente: *Ts'éjkamej k'al an Grupo Técnico Operativo.*

Tejwa'medhomtaláb lajuj akak.

An tsálap axi iin bína' an kwénchal ani an bíchow

FUENTE: Ts'éjkamej k'al an Grupo Técnico Operativo.

Jant'odha' u tejwa'mel ti k'otbixtaláb , an júnkudh t'ojláb ti kwénchal jats axi más in k'óoy i yejenchixtaláb ti kwénchalábchik , jaxtám yan i atikláb in ayál kin ko'oy in t'ojlábil tin kwénchál o júnkudh k'al an kwénchál a xi utúx u jíl'k'onalé, tin tsabchíl an kaw ts'éjel in yanél ejtil axi k'a'al in kónoyal i t'ojláb axi éjtidh ka t'ájan an Beleleltaláb jun támkudh al pátal an bíchow.

Kál tin ebál an tsálap xi bináj abal tin puwél an bíchow, ani abal tin yanél an kwénchaláb, u téjwamel a) Beleleltaláb al yan i kwénchal, ani tsabchíl, anívej in yanél an tsálap axi bináj b) An júnkudh t'ojláb ti kwénchal tin puwél an bíchow, ani an c) konoxtaláb.

4. OLNAXTALÁB K'AL IN PÚTUNTAL AN KONOWIXTALÁB K'ALEK'IJ AN BÍCHOW

In bína'chik an tsálap 19 I tének bíchow ani tse' I bíchow ju'taj ti k'wájilchik an Xi'uy k'alej'ij in yejenchixtalábil, jita' chik xi más in olna' an yejenchixtaláb tin ebál an konowixtaláb xi t'ájan jats:

- 1) Tamazunchale
- 2) Xilitla
- 3) Coxcatlán
- 4) Tancanhuitz y
- 5) Axtla de Terrazas

4.1 OLNAXTALÁB K'AL AN KAWA XI EYENDHÁJ

- **T'ojláb xi yejencháb (infraestructura y servicios):** -Tejwaméj abal kálej an tsálap tin ebál a axe' xi yejenchixtaláb, po yáb léjkiyat jant'oney tam t'ojlab tin kwentaj an turismo yejencháb, po olnáj abal walám alwa' ka kónoyat jun i t'ojláb tin ebál a nixe' xi kaw, abal max lékitsk'ij an kwenchal talbel kin báts'uw an ulélom.
- **Konoxtaláb:** púnuwat teje' axi in bina' in tsalápil ani in kónchichik an pílchik atáj eyaltaláb an tolmixtaláb k'al an yejenchixtaláb xi in kwa'al an kwenchálchik, yántolom an tolmixtaláb axi kónoyat yab léj in kwentaj k'al jun i t'ojláb k'al in kwentaj an Turismo, yan jant'oj kónoyat jáyej, tolmixtaláb abal ka t'ájan ti kwentaj an Tének bíchow.
- **Júnkudh t'ojláb ti kwenchal:** ti al axe' xi jolataláb an kwenchálchik in kónoy i tolmixtaláb abal in kwenchál.
- **Júnkudh t'ojláb:** an tsápal axi teje' úluwat, jats ju'taj tu konoyáb an tolmixtaláb abal jun kwenél i atiklábchik ti al an kwénchal, axi in aynálits jun i t'ojláb jun támkudh ejtil axi in t'ojonchal an tének chúklab.

- **T’ojláb k’al tin yanél an bíchow:** Al axe’ xi jolataláb punwat an tsálap axi in kwa’al kin tsu’uw an t’ojláb tin putát an bíchow, axi ne’ets kin tabátna’ pátal an bíchow.
- **Beleleltaláb al yan i kwencial ti bíchow:** al axe’ xi jolataláb púnwat an tsálap axi in t’ojonchalkchik yan i kwencial, ani élat ka tsa’biyatchik k’al an uléloom.
- **Beleleltaláb al yán i bíchow:** al axe’ xi jolataláb púnwat an tsálap axi in t’ojonchalchik yántolom i bíchow ani júnat an t’ajbiláb jaxtám élat ka ínkiyat an t’ojláb jun támkudh an bíchow abal ka ólchin an uléloom.

4.2 DHÚCHADH KAW K’AL JAWA’ XI KONOYÁB TIN EBÁL AN EBK’ANTALÁB TIN EBÁL AN TURISMO

Ti al axe’ xi kaw u olnáb jáy i tsálap bats’wat ti kaw Ebk’antaláb tin ebál an Turismo. Axi kalejk’alejk’ij ti bíchow.

Bichow	Ebk’antaláb tin ebál an Turismo				
	Ka olchin al ulélam jant’oj xi wa’ats.	An Turismo k’al an tének t’ajbiláb.	An Turismo axi ti álte’	An Turismo axi ti Kwénchal	An turismo axi in yéjenchal an tsaplab.
Tin yanél	488	441	198	146	118
Alaquines	9	9	11	8	3
Aquismón	21	23	11	2	24
Axtla de Terrazas	28	24	19	10	6
Ciudad del Maíz	19	16	8	11	2
Ciudad Valles	8	16	4	2	4
Coxcatlán	52	64	23	18	17
Ébano	8	6	1	3	
Huehuetlán	17	22	6		1
Matlapa	7	6	6	4	3
San Antonio	25	20	5	6	
San Martín Chalchicuautla	19	18	10	5	3
San Vicente Tancuayalab	22	16	2	2	

Santa Catarina	10	3	4	5	6
Tamasopo y Rayón	17	1	5	1	2
Tamazunchale	78	56	23	15	10
Tampacán	15	14	3	3	3
Tampamolón Corona	6	12	3	1	1
Tamuín	11	11	1	2	2
Tancanhuitz	37	43	21	28	7
Tanlajás	7	16	3	3	2
Tanquián de Escobedo	7	2	1		
Xilitla	65	43	28	17	22

U téjwamedhab an tsálap tin kwentaj an Ebk'antaláb tin ebál an Turismo, abal ka jílkon éjtídh jaxtám ti u olnáb pejkáx.

An yejenchixtaláb k'al jawa' xi u konoyáb abal ka éjtowat ka ólchin al ulélam jant'oj xi wa'ats, jats axi tékedh konoyáb ti kwenchál chik, k'al axe' xi yejenchixtaláb u konyáb ka bináj i exobintaláb abal an júnkil ulélam, al olnaxtaláb k'al an alwa'taláb xi w'ats ti al an kwenchal, abal kin ko'oy jo'taj ti ka wayits o ka koyóts an ulélam ani pílchik jant'oyej.

Tin tsabchíl an kae k'wajat an yejenchixtaláb xi exladh ti Turismo Cultural, ju'taj ti t'ílan tin ebal axi dhakúmchik, an biyál t'ajnéel ani an biyál k'apnel.

1
**KA ÓLCHIN AL ULÉLAM
JANT'OJ XI WA'ATS**

- » **An t'ojláb xi t'ajáb abal ka exlomnáj**
atíkláb axi in júnal an turistas
 - a) exobintaláb
 - b) eyendhanél abal jita' xi in t'ojonchal an turismo (k'al tin ébál an biyál t'ajbiláb ani pílchik i t'ojláb tin ébál a axé')
 - Tolmixtaláb k'al an atáj eyaltaláb xi in kwentanál an turismo.
 - Jolataláb ju'taj ti bináb an olchixtaláb k'al tin ébál an turismo.
 - Olchixtaláb k'al tin ébál an turismo xi ne'ets ka éjtowat ka buk'wat ka buk'chin an atíkláb ti al an yantolom i pat'al binom káw.
 - Mapa ju'taj ti tejwamedháab an yantolom k'ijidhtaláb xi wa'ats ti al an bichow ani ne'ets ka éjtowat ka tsa'biyat. (ti úw o ti pat'al binom káw).
 - Olchixtaláb k'al tin ébál an turismo (ti úw o ti pat'al binom káw)
- » **Tejwa' Olchixtaláb xi punuwáb ti bél o píl ju'táj aba jun kin éjtow ka ulits ma ju'takits kin le'na' abal ka k'alej ti beleléel.**
- » **An jolataláb abal ka koyóts an ulélam.**
 - Ka inkiyat ani ka ts'ejkaneyej i ténék atáj o i ts'ubu' atáj
 - Jolataláb abal ka ulitschik yantolol i uletom al an kwenchal
 - Jitakits kin ejotow ka ulits ju'taj ti wa'ats an k'ijidhtaláb xi exladh ti atractivos turísticos.
 - Ka alwa' beletnáj an jolataláb ju'taj ti an atíkláb u k'alel ti k'ijidhbél
- » **Ka wa'tsin an toliilil pat'al abal ak belendháj an ulelóm**
 - Ka wa'tsin an toliilil pat'al abal ka belendháj an ulelóm ju'takits tam kwenchal anal ka k'ijidhbél.
 - Toliilil pat'al abal ka belendháj an turista
 - Ka wa'tsin an jolataláb abal ka éjtowat ka koydháj an toliilil pat'al
 - **ka wa'tsin an k'apnéel.**
 - Ka wa'tsin i nujumtaláb k'al an ténék k'apnéel

2
**AN TURISMO K'AL AN
TÉNEK T'AJBILÁB**

- » **Axi dhakúm**
 - Ka exlomnáj,ka k'aniyat, ka wa'tsin an tolmixtaláb abal ka nujuwat in t'ojlabilchik axi dhakúm.
 - Exobintaláb abal xi dhakúm kin éjtow kin ts'ejka' ani kin nujuw jun i alwa' t'ojláb.
 - Ka k'ak'náj an wi'tomtaláb.
 - Ka wa'tsin jun i jolataláb ju'taj ti ka éjtowat ka olnoxnáj ani ka nujuwat in t'ojlabilchik an dhakúm.
 - Ka wa'tsin an jolataláb abal an nujnéel xi in t'ojonchal an dhakúm.
- » **An ajib.**
 - Ka ebk'andháj ani k k'aniyat an biyál t'ajbiláb
 - Ka t'ajan an jolataláb abal ka tejwa'medháab an biyál t'ajbiláb.
- » **An k'apnéel**
 - Ka t'ajan ani k buk'wat a axé' xi wi'tomtaláb tin ebal an k'apnéel.
 - Jolataláb ju'taj tu ka éjtowat ka nujuwat an k'apnéel.
 - Exobchixtaláb abal ka éjtowat ka ts'ejkan an nieves artesanales.
 - Jolataláb abal ka nujuwat an k'apnéel.

K'al tin oxchíl an kaw ya éla' an yejenchixtaláb tin ebál an konowixtakáb k'al an t'ojláb xi alte', ejtíl axi u bijiyáb ti senderismo interpretativo, ani abal ka ts'éjkan pil i t'ojlab abal ka beletnáj an alte' ts'ojól an te'lom ani an alte' ko'nél.

- » **Belelentaláb abal ka exlá'an kwenchál.**
 - Ka alwa' tsejkáj an bél abal an belaltaláb.
 - Ka púnwat an tsu'chixtaláb.
 - Yejenchixtaláb k'al an eyendhanel.
 - a) jolatataláb abal kin mét'a' xi wa'ats.
 - b) koytaláb.
 - Olchixtaláb abal ka exlumnáj an turismo (ti úw).
- » **Ka aliyat an jolatataláb abal an ulelom kin le'na' ka utey.**
 - ka t'ajan an turismo ju'taj ti wa'ats an alte'.
- » **Beletnaxtaláb**
 - Beletnaxtaláb k'al an alte' ts'ojól ani alte' ko'nél
 - Ka wa'tsin n exobintaláb abal ka beletnáj an alwa'taláb xi wa'ats ti al an tsabál

Tin tse'chil an kaw k'wájat axi bijitab ti Turismo al an kwenchalchik, ejtíl an tének ilal, an omláts k'al an waliláb, ani an exobintaláb k'al an tének kawintalab.

- » **Tenek ilalixtaláb**
 - an ts'ejkantaláb ani an nujumtaláb k'al an tének ilál
 - exobchixtaláb abal an tének ilalix.
 - ka exlumnáj an tének ilál.
- » **Exobintaláb k'al an dhakchám kawintaláb.**
- » **An t'ojláb xi t'ojoncháb al an kwenchal.**
 - An ts'ejkantaláb ani an nujumtaláb k'al in pilchik i t'ojoncháb al an kwenchal.

Ti an al bo'chil kaw k'wajat an Turismo axi u t'ajnal ani yejent'al an tsaplab, ejtil an tojláb abal ka wejk'aj ani ka beletnáj an mom, an jólchik xi pílchik ju'taj u útel an ulélom, ani pátal an t'ajnéel ju'taj tu k'íjidbel an ulélom.

» **Ka aliyat jant'odha' ti ka t'ajan abal ka beletnáj an jól, an mom, an ts'én.**

- Ka wa'tsin dhuchadh al an bél o ju'tamakits abal an ulélom kin ejtow ak ulits ani yab ka k'ibej.
- Ka olnaxnáj ju'taj ti wa'ats an alwa'taláb abal jun kin ejtow ka k'íjidhbéj

» **Ka alwa' beletnáj an pulik lejem xin in bij Temamatla**

»

» **Pílchik i t'ajbiláb abal jún ka k'íjidhbéj.**

- Ka beleleláts al an lancha
- Ka k'alej ti koyol an tsipichik atáj xi exldh ti cabaña.
- An puente colgante

4.3 DHUCHADH KAW K'AL AN YEJENCHIXTALÁB TIN KWENTAJ AN T'OJLÁB K'AL AN TURISMO

Ti al axé' xi olnaxtaláb tejwa'mel jay i yejenchixtaláb kónyat k'al patal an kaw jawa' xi t'ílan.

Bíchow	Tolmixtaláb axi in yejenchal abal ka t'ójonchat an Turismo					
	Yejenchixtaláb axi in kwa'al an bíchow	Ka beletnáj an alte', an ko'nel, an té'lom' ani pátal jawa' xi wa'ats ti tsabál	Ka ts'ejkáj an bél	An internet ani an ts'aj pat'al	Yejenchixtaláb abal kin éjtow ka alwa' xe'tsinchik ti bel	Pil jawa
Jay tin yanél	149	142	138	119	15	42
Alaquines	4	4	3	3		2
Aquismón	7	5	9	5		
Axtla de Terrazas	6	8	5	9		5
Ciudad del Maíz	19	7	3	3	4	
Ciudad Valles	5	8	2	2		

Bíchow	Tolmixtaláb axi in yéjenchal abal ka t'ójonchat an Turismo					
	Yejenchixtaláb axi in kwa'al an biochow	Ka beletnáj an alte', an ko'nél, an té'lom' ani pátal jawa' xi wa'ats ti tsabál	Ka ts'ejkáj an bél	An internet ani an ts'aj pat'a'l	Yejenchixtaláb abal kin éjtow ka alwa' xe'tsinchik ti bel	Pil jawa
Coxcatlán	16	20	8	14	5	
Ébano	2	2	1	2		
Huehuetlán	8	6	4	3		1
Matlapa	3	2	2	1		1
San Antonio	6	6	5	10		4
San Martín Chalchicuautla	7	5	7	6		
San Vicente Tancuayalab	4	10	6	4	4	
Santa Catarina		1	2	2		1
Tamasopo y Rayón	1	1	8	2		
Tamazunchale	20	22	27	14		10
Tampacán	2		3	3		3
Tampamolón Corona	4	2	2	2		
Tamuín	4	3	6			3
Tancanhuitz	11	6	12	10		3
Tanlajás	2		1	1	1	
Tanquián de Escobedo	4	4	2	2	1	3
Xilitla	14	20	20	21		6

K'al tin ébal an tolmixtaláb xi konoyáb abal jawakits tam t'ojláb k'al an Turismo, t'ilan abal yejencháb ka alwa' ts'ejkan an bél, ka beletnáj an akwa'taláb xi wa'ats al an tsabál, ejtíla an alte' ts'ojól ani al alte' ko'nél, ka wa'tsin jún i alwa' jolataláb ju'táj ti an ulé'lom kin ko'oy patal abal ka k'wajiy kulbél, ejtíl an internet, an alwa' señal k'al an teléfono, ka wa'tsin an k'amal ani pilchik i alwa' taláb ti al an bichow. Xok'ij ne'ets ki tejwamedha' jant'odha' ti kalej an tsalap k'al a axé' xi yejenchixtaláb.

Yejenchixtaláb xi in kwa'al an bichow

- » **An já', ju'táj ti wakláb an at'ax ja' ani ju'taj ti t'okedhab an ja'**
- » **Jutaj ti wakláb patal an at'axtalab**
 - Ju'taj ti buk'wáb an t'okat já'
 - Ts'ejkomtaláb ju'taj ti tamkuyáb an ja'
 - Beletnaxtaláb k'al jawa' xi yabáts alwa'.
- » **Ka k'e'an an amúl.**
 - Ka wa'tsin an axonchixtaláb k'al tin ébal an amúl.
 - Ka wa'tsin an exobchixtalab abal jant'odha' ti ka wak'láj an amúl.
 - Ka wilk'idh wa'ey an tolilil pat'al xi shaykol k'al an amúl.
 - Ka wa'tsin an planta abal ka t' okedháj an ja'.
- » **Ka beletnaj an ja' xi at'ax**
 - Yabáts ka odhnáj an tsabál k'al an at'ax ja'.
 - Yab ka lej wak'láj an at'ax ja'
 - Max ka odhej an pat'al xi in t'okedhál an ja', na abnáj ka ts'ejka

7

Beletnaxtaláb k'al patal an alwa'taláb xi wa'ats ti tsabál ejtíl an alte' ts'ojól ani alte' ko'nél

- » **Jant'odh ti ka beletnaj**
 - beletnaxtaláb k'al an ts'ojol ani an ko'nélchik.
 - beletnaxtaláb k'al an jolataláb ju'taj ti an ulelom u k'alel ti beledél.

8

Yejenchixtaláb k'al an bel

- » Ka kexmedhá ani ka alwa' ts'ejkan an bél

9

An internet ani an ts'aj pat'al

- » **Ka wa'tsin an ts'aj pat'ál ani an internet**
 - Antena abal ki yak'wa' an señal an celular.
 - Ka punuwat an pat'al abal ka ulwaméj an señal abal k'al an ts'áj pat'ál.
 - Ka punuwat an pat'ál xi bijidh ti antenas reperidoras

10

An yejenchixtaláb abal kin éjtow ka xe'tsin k'ánidh an ulélom ti bel

- » An jolataláb abal an atikláb axi xe'ets béal.
- » An olnextalab abal kin éxla' ju'taj ti ka beláts an ulélom.

5. PUNK'UXTÁLAB K'AL IN PUTUNTAL AN KAW

An konowixtaláb tin ébal an Plan Maestro de Desarrollo Turístico Integral de la Huasteca Potosina, tekedh in kwa'al in jalbíl, kom axé' yab jayk'ij u t'ajnenek, k'a'ál xowé' an ok'ley éyal axi ti Labtom ani axi ti Tampots'ots' in junkuw an tsalap abal ka t'ajan, antaná' jant'odha' ti k'wajat dhuchadh ti uchbidh káw k'al tin ébal an konowixtaláb.

An tsalap xi kalej al an yantolom i tamkuntaláb xi t'ajan k'al an kwenchal k'al tin ébal an konowixtaláb, játs a axé':

- Ti al an kwenchalchik wa'ats jita' xi in tsalpay abal max kin t'ojonchichik jawakits tam turismo ne'ets ka wa'tsin an alwa'taláb
- Wa'ats jita' in lé' kin buk'uw in biyál t'ajbilabil jant'odha' ti k'wajílchik ani jayej kin olnaxna' in biyál t'ajbilabil ti ál in kwenchál.
- Wa'ats jita' xi in lé' kin kwete' t'ojonchij i "proyectos ecoturísticos" ti al in tsabalil po jayej ka k'ak'náj an biyál t'ajbiláb ani an yantolom i alwa'taláb xi wa'ats ti tsabál.
- Konoyáb an exobintaláb tin ébal an turismo.
- Konoyáb an ayindhanél abal ka ejtowat ka ebk'andháj an biyál t'ajnéj ejtíl a wits k'aniláb ani an biyál t'ajbiláb.
- Konoyáb an yejenchixtaláb k'al tin ébal an bél ani an internet.

Patal an tsalap xi in bína'chik an tének kwenchal, ne'ets kin tolmixna' abal ka inkiyat an t'ojláb xi bijidh ti ifraestructura turística, jayetsej an exobintaláb xi bijidh ti capacitación, an álimtaláb k'al an tumín abal ka ts'ejkan an t'ojláb xi yejencháb abal jayej an éyal xi ti Labtom, Tampots'ots' ani xi ti bochowchochik ka tolmixin.

Axé' xi t'ojláb in ts'ejka' jún i kwenél atikláb xi in bijna' ti Grupo Técnico Operativo abal ka inkin an konowixtaláb tin ébal an Plan Maestro de Desarrollo Turístico Integral de la Huasteca Potosina.

<i>Secretaria del GTO</i>	<i>Abigail Torres Pérez</i>
<i>Técnico</i>	<i>Floriberta Martínez Marcelino</i>
<i>Técnico</i>	<i>Francisco Santiago Angelina</i>
<i>Técnico</i>	<i>Isabel Martínez Castro</i>
<i>Técnico</i>	<i>Gregoria Ruiz Hernández</i>
<i>Técnico</i>	<i>Luis Ángel Torres Pérez</i>
<i>Técnico</i>	<i>Josafat Navarro Hernández</i>
<i>Técnico</i>	<i>Nidia Ivette Aquino Hernández</i>
<i>Técnico</i>	<i>Luis Ramón Hernández Ramos</i>
<i>Técnico</i>	<i>Victorina de Jesús Montero</i>
<i>Técnico</i>	<i>Tirza Aquino Marcos</i>
<i>Técnico</i>	<i>Margarita Bautista Hernández</i>
<i>Técnico</i>	<i>Josué Vázquez David</i>
<i>Técnico</i>	<i>Sebastián Plácido Cruz</i>
<i>Técnico</i>	<i>Araceli Hernández Cruz</i>
<i>Técnico</i>	<i>Rocío Reyes Martínez</i>
<i>Técnico</i>	<i>Jorge Santiago Villaverde</i>
<i>Técnico</i>	<i>Yesenia Mendoza Santiago</i>
<i>Técnico</i>	<i>Bulmaro Hernández González</i>

K'wajiy jayej ti tolmix a:

Ana Marcela Sánchez Flores